

Roskilde Domkirke

Roskilde Domkirke indtager igennem århundreder en helt central magtmæssig rolle, både religiøst og politisk, som Danmark hovedkirke. Dette understreges af, at kirken siden 1400-tallet har været begravelseskirke for den danske kongeslæggt. I dag rummer kirken begravelserne af tyve konger og atten dronninger, hvilket ikke overgås andre steder i verden. Kirken var også stedet for indstiftelsen af Danmarks mest berømte og fornemme ridderorden, den der udviklede sig til Elefantordenen. Denne orden blev startet af Christian I, der opførte og indrettede sit samlingssted i Helligtrekongers Kapel i kirken samt i salen ovenover – det nuværende Domkirkemuseum.

Roskilde Domkirke er, som den eneste domkirke i Skandinavien, optaget på Unesco's liste over verdens umistelige kulturarv. Det betyder, at kirken, på grund af sin markante arkitektur og historie, af verdenssamfundet bliver betragtet som et helt enestående bygningsværk, der afspejler historien og menneskenes kulturelle udvikling.

Ifølge de gamle kroniker opførte Harald Blåtand i 900-tallet den første kirke på Sjælland, formodentlig på det sted hvor Roskilde Domkirke nu står. Kirken var af træ, og blev siden afløst af andre kirker af sten. I 1170'erne påbegyndte Absalon, den tids mest magtfulde biskop og fosterbroder med Valdemar den Store, opførelsen af den nuværende domkirke i røde teglsten – den første domkirke af sin art i Skandinavien.

Gammel Vor Frue Kirke

Kirken fra omkring år 1075 er Sjællands eneste bevarede fråd-stensbasilika (flerskibet kirke). I middelalderen var kirken meget større end i dag. Den havde blandt andet et storslået mausoleum opført over helgenen Margrethe af Højløse. Hun var af den magtfulde sjællandske Hvide-slægt og i familie med den fremtrædende biskop Absalon. Kirken hørte dengang til et forment nonnekloster, Vor Frue Kloster. På den tid var klosteret stort og velhavende, med nonner fra Sjællands konge- og stormandslægter. Klosteret blev revet ned under reformationen i 1500-tallet sammen med en stor del af kirken.

Gershøj Kirke

Kirken er viet til helgenen Skt. Laurentius, som var et af ofrene for kristenforfølgelserne i Rom i det 3. århundrede. Han var leder i den tidlige kristne kirke, men blev brændt efter ordre fra den romerske kejser. Ved Gershøj Kirke, ned mod stranden, findes en kilde viet til ham. Kilden ansås for hellig og særlig kraftfuld omkring Sankt Hans aften. Ved denne dag opstod der i middelalderen derfor markeder med boder og underholdning for de tilreisende til Gershøj Kirke og kilden. Fra kirkegården er der en vid udsigt mod nord og øst over det uspolerede fjordlandskab.

Gevninge Kirke

I slutningen af 1600-tallet ejede den magtfulde overkrigs-kommissær Gothardt Braem det nærliggende Lindholm Gods. Braem er kendt for sin medvirken i oprettelsen af Frederik IV's landmilit i 1701. Landmiliten bestod af bønder, der blev tvangsudskrevet af de lokale godsejere. Blandt bønderne var ordningen ikke populær, især på grund af de tvungne militærøvelser, der foregik om søndagen efter gudstjeneste. Landmiliten blev indsat i Store Nordiske Krig og flere andre krige igennem 1700-tallet. Braem er gravsat i en krypt i kirken.

Gevninge Kirke ligger ud til Lejre Ådal, og fra kirkegården kan man følge Skjoldungestien til Gammel Lejre, en smuk gåtur på fire kilometer.

Herslev Kirke

Indenfor i kirken, lige over indgangsdøren, ses et kalkmaleri der forestiller helgenen Kristoforus, der vader over et vandløb. Desuden findes en lille figur af Kristoforus på alteret. Ifølge legenden hed Kristoforus oprindeligt Reprobis og var en stor og stærk mand, der ønskede at tjene Jesus. Efter råd fra en eneboer slog han sig ned ved en flod for at bære de rejsende over. På denne måde tjente han Jesus ved at hjælpe andre. En dag bar han en lille dreng over floden, og det viste sig, at drengen var Jesus. Efter den dag blev Reprobis kaldt Kristoforus, "Kristusbærer". Siden blev Kristoforus de vejfarendes og rejsendes helgen. At Kristoforus våger over døren i lige netop Herslev Kirke, er derfor ingen tilfældighed: Hele sognet er omkranset af vand. Mod vest ligger Lejre Vig, mod syd Gevninge Å, mod øst Kattinge Vig og Kattingesøerne, og mod nord Roskilde Fjord. Fra kirkegården er der således også en flot udsigt ud over vandet og de fjerne skove.

Kirke Hvalsø Kirke

I kirken findes gavlene fra såkaldte herskabsstole. Det vil sige de pladser, der før i tiden var ejet og reserveret af blandt andre gods-ejerne på egnen. En af disse var Manderup Parsberg (1546-1625) fra Sonnerupgård Gods. Parsberg var en af sin tids mest magtfulde mænd. Han var medlem af det danske rigsråd, hvor han medvirkede til at regere landet i tiden fra Christian IV (1577-1648) blev udnævnt til konge, og til kongen selv blev myndig i 1596. Kirke Hvalsø Kirke emmer i dag af Christian IV's tid. Her findes blandt andet en altertavle i højrenæssance-stil med glatte korintiske søjler. Øverst ses våbenskjolde for Christian IV og hans dronning Anna Cathrine.

Kirke Sonnerup Kirke

Kirken ligger i et smukt kuperet landskab med stejle bakker, kildevæld og fugtige enge. Den nærliggende Vintremølle Å har en af Danmarks betydeligste forekomster af frådsten. Denne type sten har været brugt som bygningsmateriale til de første sjællandske stenkirker fra omkring 1100-tallet. Hvor de fleste af kirkerne i frådsten i dag er overkalkede og med glatte overflader, er Sonnerups kirke i 1875 blevet restaureret i 1100-tals stil. Derfor er kirken, med dens ukalkede og ru mure, i dag en enestående mulighed for at få et indtryk af frådstenen som naturresurser. Fra kirkegården er der meget smuk udsigt ud over det fjerne fjordlandskab, og mod vest ligger de åbne marker direkte op til kirkegården.

Kirke Saby Kirke

Her er det muligt at fornemme historiens lange linjer. Kirken har et af de ældste præg af menneskets kunstneriske virke, idet der i våbenhusets ydre mur findes en sten med helleristninger fra bronzealderen for 3000 år siden. Helleristningerne forestiller et skib. Skibet var den tids væsentligste religiøse symbol, og indgik i forbindelse med frugtbarheds- og soldyrkelsesritualer. Hvor bronzealderets vidner om oldtidens tro, illustrerer kir-kens mange kalkmalerier fra 1400-1500-tallet senmiddelalderens kristne tro og verdensbillede. I kirkens loft ses således to helgener: Jørgen med dragen, og Norges kong Olav med krone og økse.

Kirkerup Kirke

Med sine farverige kalkmalerier har Kirkerup Kirke en helt særlig plads i dansk kirke- og kulturhistorie. Malerierne er blevet udført på væggene i kirken gennem flere århundreder og afspejler dermed også skiftende tiders strømninger. De tidligste romanske malerier i Kirkerup Kirke stammer fra omkring år 1200. Her ses i smukke farver helgeninder, der symboliserer tro, håb og kærlighed. De senere gotiske malerier i kirken afbilder personer og fortællinger fra bibelen. Her findes blandt andet Adam og Eva, Noas ark med fisk, fugle og mennesker i lasten, samt Moses og pagtens ark. Kirkerup Kirke ligger på randen af dalen omkring Gundsømagle Sø, højt placeret i det kuperede landskab med marker helt ind til kirkegården. Fuglereservatet Gundsømagle Sø kan besøges fra Østrup.

Den nærliggende Gundsømagle Kirke har nogle af Danmarks ældste romanske kalkmalerier, der stammer tilbage fra 1100-tallet. Malerierne, der forestiller apostlene med flot hårpragt, dragter og lange kapper, er udført med stor kunstnerisk præcision, hvilket har ledt til den antagelse, at Gundsømagle Kirkes malerier er udført af tilreisende kunstnere fra Sydeuropa tilbage i middelalderen. Malerierne er således en vigtig del af en tidlig fælles europæisk kunstrening, med rødder tilbage til antik romersk og byzantinsk kultur.

Kisserup Kirke

Ifølge gamle folkesagn skal Kisserup Kirke være bygget af to søstre, der begge var meget velhavende, men som ikke ønskede, at de hver især skulle arve hinandens formuer. Således satte de begge kirkebyggeri i gang for deres penge. Den ene opførte Kisserup Kirke, den anden Sørøse Kirke. Det gik således efter planen, begge brugte hele deres formue på formålet, og begge måtte leve som fattige resten af deres liv. Kisserup Kirke har fået en fornem placering på overgangen mellem to forskellige typer landskab. Mod syd ses det kuperede og bakkede landskab, skabt af isens bevægelser over jorden i istiden. Mod nord har ligger en stor istidsø, dammet op af gletsjere. Siden er is og vand forsvundet, og nu findes en flot udsigt over det flade udstrakte land.

Kirkerne som sigte- og udgangspunkter

Vore gamle sognekirker ligger alle synligt og markant i landskabet på lokale højedrag. Når man ser en kirke i det fjerne kan den bruges som varde, et sigtemærke, man kan gå eller køre hen mod. Fra de fleste kirker er der også en god udsigt over landskabet med dets varierede sammensætning af marker, gårde, skove, enge og fjord.

For den klassiske danske familie-søndagstur er kirkerne gode som sigte- og udgangspunkter. Søndagsturen kan give udsigt og indsigst samt energi på flere niveauer. Man er sammen, får rørt sig, og bliver måske rørt af naturens og kulturhistoriens mangfoldighed og dybe rødder.

Man kan parkere bilen eller cyklen ved kirken. Selve kirken kan opleves dels under gudstjenester

dels på egen hånd. Gå en tur i det omkringliggende landskab; lokale brochurer ved mange af kirkerne kan give inspiration.

Man kan også følge en af de lange og forgrenede Skjoldungestier, hvis hovedrute forløber gennem natur hele vejen fra Roskilde Domkirke til Hvalsø Kirke. Undervejs kommer stierne tæt på mange andre kirker.

Tak for at I færdes med respekt for kulturarven, naturen, dens plante- og dyreliv og for de lokale beboere.

God tur!
Skjoldungelandet,
Nationalparkprojekt

KIRKERNE som varder

Skjoldungelandet

Kornerup Kirke

Indenfor i denne Sjællands mindste kirke findes flere fine udsmykninger. Kirkens altertavle fra 1500-tallet afbilder helgenen Andreas, omgivet af de tolv apostle. Andreas var en af de første, der fulgte Jesus. Andreas blev senere dømt til døden for sine prædikener. På den ene væg i kirken hænger et krucifiks fra omkring år 1200. Her ses Jesus ses på korset rank og med løftet hoved. Denne Jesus-figur, som dødens stolte sejrherre, står i kontrast til senere århundreders afbildninger af Jesu lidelse på korset. Kirken ligger på en stejl bakke med udsigt over Kornerup sø og den gamle herregård Kornerupgård. Det er muligt at gå rundt om søen ad Ravnshøjvej, Skjoldungestien og den gamle landevej.

Lyndby Kirke

Kirken står lige ud til markerne, der skråner ned til Roskilde Fjord, hvilket byder på en enestående og fri udsigt over vandet. Med fjorden som baggrund er der på kirkegården for nylig anlagt en lille have, "Paradishaven". Anlæggelsen af en sådan have trækker tråde langt tilbage til middelalderens klosterliv. Dengang indsamlede og dyrkede munkene lokale vækster, og indførte blomster og urter fra andre egne og lande. Blandt andet blev lægende og helbredende planter studeret og navngivet efter personer og hændelser i den kristne tradition. Blandt Johannesurt, Jakobsstige og mange andre urter og planter, findes her den ældste kendte dyrkede lilje, Madonnaliljen.

Rye Kirke

På kirkegården findes et af landets mest usædvanlige gravminder. På bagsiden af et støjensmonument vidner inskriptionen "De blev myrdede" om dramatiske hændelser på egnen i 1800-tallet. Her fandt man en morgen i januar 1842 de blodige lig af husmanden Niels Jørgensen, hans hustru og deres tolvårige søn. Politiet fra Roskilde blev tilkaldt, og selvom man havde to mistænkte, kunne politiet ikke finde nok beviser. Snart udkommanderedes til egnen en anerkendt dommer fra København for at lede efterforskningen. Igennem talrige forhør og undersøgelser endte det med, at de to blev dømt for mordene. De blev derefter henrettet ved halsugning på galgebakken i Roskilde. Kirken ligger højt på randen af Ejby Ådal. Fra kirkegården er der en smuk udsigt over det bakkede land.

Sankt Jørgensbjerg Kirke

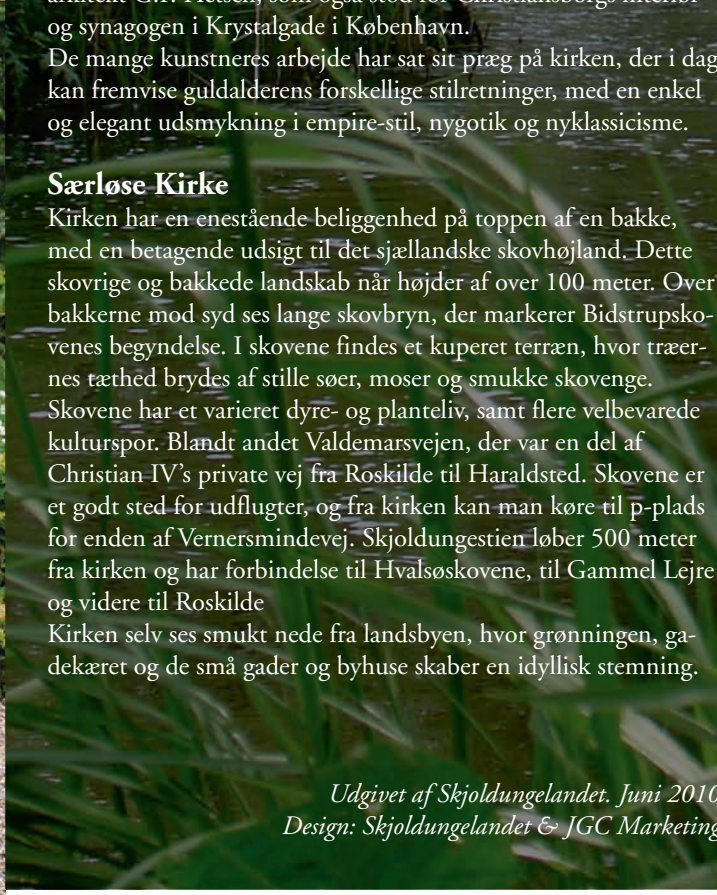
Den nuværende Sankt Jørgensbjerg Kirke er bygget omkring år 1100. Ved undersøgelser i midten af 1900-tallet fandt man ud af, at kirken står på fundamenter fra en endnu ældre kirke, der stammer fra omkring år 1030. Dermed er Sankt Jørgensbjerg Kirke en del af den ældste kendte stenbygning i Danmark. Ved undersøgelserne af kirken blev 110 sølvmonter af engelsk, tysk og dansk oprindelse fundet. Disse opbevares i dag på Nationalmuseet. Nogle af monterne er præget af den danske konge Knud den Store (995-1035), som sammen med sin far Svend Tveskæg, deltog i erobringen af England i 1013. Knud blev siden konge af både England og Danmark, og den tætte kontakt mellem de to lande prægede derfor den danske kirke. Blandt andet var en af Roskildes første biskopper, Gerbrand, fra England. Engelske bygmestre udmærkede sig ved deres kirkebyggeri og var med til at opføre den første kirke på Sankt Jørgensbjerg i middelalderen.

Saby Kirke

Kirken blev gennemgribende restaureret i 1824 efter initiativ af finansmanden N.A. Holten, der ejede det nærliggende Krabbeholm Gods. Holten samlede flere af tidens indflydelsesrige arkitekter og kunstnere fra København for at ombygge og udsmykke kirken i Saby. Gruppen talte blandt andre kunstmaleren C.W. Eckersberg, billedhuggeren H.V. Bissen, samt den toneangivende arkitekt G.F. Hersch, som også stod for Christiansborgs interiør og synagogen i Krystalgade i København. De mange kunstneres arbejde har sat sit præg på kirken, der i dag kan fremvise guldalderens forskellige stilretninger, med en enkel og elegant udsmykning i empire-stil, nygotik og nyklassicisme.

Sørøse Kirke

Kirken har en enestående beliggenhed på toppen af en bakke, med en betagende udsigt til det sjællandske skovhøjland. Dette skovrige og bakkede landskab når højder af over 100 meter. Over bakkerne mod syd ses lange skovbryn, der markerer Bidstrupskovens begyndelse. I skovene findes et kuperet terræn, hvor træernes tæthed brydes af stille søer, moser og smukke skovenge. Skovene har et varieret dyreliv og planteliv, samt flere velbevarede kulturspor. Blandt andet Valdemarsvejen, der var en del af Christian IV's private vej fra Roskilde til Haraldsted. Skovene er et godt sted for udfugter, og fra kirken kan man køre til p-plads for enden af Vernermindevej. Skjoldungestien løber 500 meter fra kirken og har forbindelse til Hvalsøskovene, til Gammel Lejre og videre til Roskilde. Kirken selv ses smukt nede fra landsbyen, hvor grøningen, gadekæret og de små gader og byhuse skaber en idyllisk stemning.

Kirkerne som varder

Egnen omkring Roskilde og Lejre er kendetegnet ved et smukt og varieret landskab med fjorden, agerlandet, skovene, godslandskabet og den gamle Roskilde Købstad som ramme for menneskenes liv og virke gennem tiderne. Her i landskabet står de mange sognekirker og viser vej gennem historien og naturen.

Denne folder er tænkt som inspiration til at tage ud for at se og opleve seksten sognekirker på Roskilde- og Lejre-egnen. Kirkerne ligger indenfor det område, der tidligere er foreslået som kommende nationalpark.

På kortet er fremhævet landskabets smukkeste bilruter, som fører fra kirke til kirke gennem de varierede landskaber. (blå ruter)

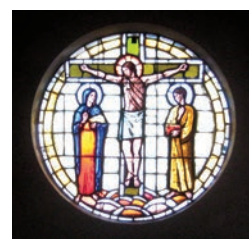
Fra Gershøj Kirke ved Roskilde Fjords bred i nord til Særløse Kirke ved skovhøjlandet i syd. Fra Sonnerup Kirke nær Isefjorden i vest til Kirkerup Kirke på randen af sødalen i øst. Som centrum for sognekirkerne i dette kulturhistoriske landskab står Roskilde Domkirke, der ses fra det meste af landskabet.

Kirkerne rummer alle en vigtig del af landets historie, kultur og kunst. Her findes blandt andet nogle af Danmarks ældste og fineste kalkmalerier, nogle udført af sjællandske mestre og andre af tilreisende middelalderkunstnere fra Sydeuropa i 1100-tallet.

På Skt. Jørgensbjerg står dele af Danmarks ældste stenkirke indlemmet i den nuværende kirke. I Kornerup finder man Sjællands mindste kirke, mens den vældige Sæby Kirke kan bryste sig af en unik indretning i elegant 1800-tals stil, tegnet og udført af nogle af den tids fremmeste kunstnere og arkitekter.

Gennem de første kristne århundreder i Danmark blev der bygget talrige kirker rundt omkring i landet, først i træ og siden i sten.

Kirkerne blev gennem tiderne centrum for menneskenes liv og tro, både i landsbyerne og i de store byer. Roskilde Domkirke, med den kongsgård der lå tæt ved, var omdrejningspunkt i opbygningen af den kristne stat fra Roskilde, rigets første egentlige hovedstad gennem århundreder.

Kirkerne er åbne
Næsten alle af kirkerne i folderen er åbne til søndagsgudstjeneste. Derudover er de fleste kirker også åbne på andre tidspunkter, eller kan åbnes af graveren. Se kirkenes hjemmeside eller lokale skilte. Vær opmærksom på, at kirkerne kan være lukkede for besøgende ved andre kirkelige handlinger.

Skjoldungelandet - på vej mod en Nationalpark Roskilde-Lejre

Skjoldungelandet er en projekt- og netværksorganisation, der skal søge at bane vejen for en Nationalpark på Roskilde- og Lejreegnen omfattende værdifulde og allerede fredede eller beskyttede landskaber.

Projektet vil støtte beskyttelsen, udviklingen og formidlingen af naturen og kulturhistorien i en nutidig forståelse af landskabets betydning for såvel fødevarerproduktionen som miljø, klima, friluftsliv og folkesundhed.

Netværket bag projektet er:

Lejre Kommune, Roskilde Kommune, Roskilde Museum, Vikingskibsmuseet, Skov- og Naturstyrelsen Vestsjælland, Friluftsrådet, Danmarks Naturfredningsforening, Landbruget (Gefion), Ledreborg, Roskilde Universitet, Sagnlandet Lejre, Udviklingshuset Sjælland samt Nationalparkens Venner.